hjemmel i kartelretten, og af aktionærer i et aktieselskab, hvori der påhviler aktionærerne accessoriske leveringsforpligtelser, hvilket har hjemmel i selskabsretten. Selv om medlemsstaterne er beføjet til at anvende deres nationale ret, er de imidlertid ikke fritaget for at overholde de principper og almindelige regler, som gælder for den fælles landbrugspolitik.

RETSMØDERAPPORT
i sag C-134/92 *

I — De relevante retsregler

1.1. *Fællesskabsbestemmelser*

I Rådets forordning (EØF) nr. 1785/81 af 30. juni 1981 om den fælles markedsordning for sukker (EFT L 177, s. 4) opstilles der blandt andet et kvotesystem for sukkerproduktionen. I henhold til dette system opdeles sukkeret i A-, B- og C-sukker. For mængderne af A- og B-sukker er der prisgarantier. Ved hjælp af kvotesystemet foretages der indirekte en regulering af sukkerroeproduktionen.

Om forholdet mellem sukkerfabrikanterne og sukkerroeavlerne hedder det i den fjerde betragtning til forordning nr. 1785/81:

»det er nødvendigt, at disse regler giver såvel fabrikanter som producenter af basisproduktet rimelige garantier; derfor bør der for sukkerroer ud over en basispris også fastsættes minimumspriser for A-sukkerroer, der forarbejdes til A-sukker, og for B-sukkerroer, der forarbejdes til B-sukker, og som sukkerfabrikanterne skal overholde ved køb; for at sikre en retfærdig ligevægt mellem landbrugsproducenternes rettigheder og forpligtelser bør der indføres de hertil fornødne regler, navnlig rammebestemmelser for Fællesskabet vedrørende kontraktforholdene mellem køber og sælger af sukkerroer og passende bestemmelser for at nå dette mål hvad angår sukkerrør;«.

* Processprog: tysk.

Forordningens artikel 7 lyder således:

»1. Brancheaftaler samt kontrakter indgået mellem sælgere og købere af sukkerroer skal være i overensstemmelse med rammebestemmelser, navnlig med hensyn til vilkårene for køb, levering, aftagelse og betaling af sukkerroer.

...

3. Rådet fastsætter med kvalificeret flertal på forslag af Kommissionen de almindelige regler for anvendelsen af denne artikel, herunder navnlig de i stk. 1 omhandlede rammebestemmelser.

...

5. Såfremt brancheaftaler ikke findes, kan den pågældende medlemsstat inden for denne forordnings rammer træffe de nødvendige foranstaltninger til varetagelse af de berørte parters interesser ...«

Hvad angår fordelingen af sukkerroemængderne indeholder artikel 30 følgende bestemmelser:

»1. I kontrakterne om levering af sukkerroer bestemt til sukkerfremstilling skelnes der mellem sukkerroerne alt efter, om den mængde sukker, der skal fremstilles af disse sukkerroer, er

a) A-sukker

b) B-sukker

c) andet sukker end A- eller B-sukker.

...

3. Der kan dog dispenseres fra stk. 1 og 2 ved en af den pågældende stat godkendt faglig aftale.

4. Rådet fastsætter med kvalificeret flertal på forslag af Kommissionen de almindelige regler for anvendelsen af denne artikel.

5. Gennemførelsesbestemmelserne til denne artikel og eventuelt de kriterier, som fabrikanterne skal overholde ved fordeling på de enkelte sukkerroesælgere af de mængder sukkerroer, der indgås kontrakt om inden udsåningen i henhold til stk. 1, fastsættes efter fremgangsmåden i artikel 41.«

De gennemførelsesbestemmelser, der nævnes i artikel 30, stk. 5, i forordning nr. 1785/81, er dog endnu ikke blevet fastsat. I Rådets forordning (EØF) nr. 206/68 af 20. februar 1968 om fastsættelse af rammebestemmelser for kontrakter og brancheaftaler vedrørende køb af sukkerroer (EFT 1968 I, s. 19) er der ikke fastsat nogen forskrifter om kvotefordelingen mellem sukkerroeavlerne.

Artikel 1 i Rådets forordning (EØF) nr. 741/75 af 18. marts 1975 om særlige regler for køb af sukkerroer (EFT L 74, s. 2) bestemmer:

»Når der ikke er truffet aftale i form af brancheaftaler om fordelingen mellem sælgerne af de mængder sukkerroer, som fabrikanten inden udsåningen tilbyder at købe til fremstilling af sukker inden for grænserne af basiskvotaen, kan den pågældende medlemsstat fastsætte regler for fordelingen.

Disse regler kan desuden tillægge traditionelle sælgere af sukkerroer til en kooperativ sammenslutning leveringsrettigheder, der ikke er omfattet af de rettigheder, der stiftes gennem et eventuelt tilhørsforhold til nævnte sammenslutning.«

1.2. *Tysk ret*

§ 26, stk. 2, i Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (lov om forbud mod konkurrencebegrænsninger, herefter benævnt »GWB«) lyder som følger:

»Virksomheder, der har en markedsdominerende stilling, sammenslutninger af virksomheder i henhold til §§ 2-8, § 99, stk. 1, nr. 1 og 2, og § 99, stk. 2, § 100, stk. 1 og 7, §§ 102 og 103, og virksomheder, der foretager prisbindinger som omhandlet i § 16, § 100, stk. 3, eller § 103, stk. 1, nr. 3, må hverken direkte eller indirekte på urimelig måde hæmme en anden virksomhed i forbindelse med handelsvirksomhed, der normalt er tilgængelig for virksomheder af samme art, eller uden saglig grund direkte eller indirekte behandle ensartede virksomheder forskelligt. Første punktum gælder også for virksomheder og sammenslutninger af virksomheder, såfremt små eller mellemstore virksomheder, der udbyder eller efterspørger en bestemt slags varer eller erhvervsmæssige ydelser, er afhængige af disse som følge af, at der ikke eksisterer tilstrækkelige og rimelige muligheder for at handle med andre virksomheder ...«

Den tyske aktieselskabslov indeholder følgende bestemmelser:

»§ 53a. **Ligebehandling af aktionærerne.** Aktionærer skal under ens betingelser behandles lige.

§ 55. **Accessoriske forpligtelser for aktionærerne.** Såfremt overdragelse af aktierne er betinget af selskabets samtykke, kan vedtægterne pålægge aktionærerne pligt til ud over indskuddene i selskabskapitalen at erlægge periodiske ydelser, der ikke består i penge.

Det skal fremgå af vedtægterne, om ydelserne skal erlægges mod eller uden vederlag. Forpligtelserne og omfanget af ydelserne skal angives i aktierne og interimsbeviserne...

...

§ 61. Vederlag for accessoriske ydelser. For periodiske ydelser, som det i henhold til vedtægterne påhviler aktionærerne at erlægge ud over indskuddene i selskabskapitalen, er det tilladt at betale et vederlag, som ikke overstiger ydelsens værdi, uden hensyntagen til, om der foreligger et regnskabsoverskud.«

II — Faktiske omstændigheder

Sagsøgeren er landmand og aktionær i den sagsøgte virksomhed. I henhold til virksomhedens vedtægter skal aktionærerne dyrke roer på et bestemt areal pr. aktie og — ligesom det er tilfældet for roer, der dyrkes på andre jorde end de foreskrevne — levere dem til selskabet. De leveringsmængder, sagsøgte har tildelt sagsøger i henhold til artikel 30 i forordning nr. 1785/81, har i nogle år udgjort 1 938,10 tons årligt i kvote A og 1 509 tons årligt i kvote B.

En undersøgelse af sagsøgtes interne forhold har vist, at de mængder, der er blevet tildelt inden for kvote B, udgør ca. 30% af mængderne i kvote A. Sagsøgeren har krævet, at der ved tildelingen af mængderne i medfør af de årlige leveringskontrakter foretages en kvotefordeling, som modsvarer dette gennemsnit. Dette krav støtter han på diskriminationsforbuddet i tysk kartelret og på ligebehandlingsprincippet i tysk aktieselskabsret.

III — De præjudicielle spørgsmål

Ved kendelse af 7. april 1992 har Landgericht Braunschweig forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) I hvilket omfang er navnlig artikel 7 og 30 i Rådets forordning (EØF) nr. 1785/81 af 30. juni 1981 til hinder for at anvende konkurrencereglerne i tysk kartelret og reglerne i tysk aktieselskabsret om accessoriske leveringsforpligtelser ved bedømmelsen af de kriterier, sukkerfabrikanterne skal overholde ved fordelingen mellem sukkerroesælgerne af de mængder sukkerroer, som de før udsåningen tilbyder at købe med henblik på fremstilling af sukker inden for mængderne i kvote A og B?

2) Hvilke kriterier er indeholdt i den fælles markedsordning for sukker, der skal overholdes i national kontraktret som umiddelbart gældende ret ved indgåelse af aftaler om køb og salg af sukkerroer, med hensyn til fordelingen af de mængder sukkerroer, som fabrikanten tilbyder at købe inden udsåningen med henblik på fremstilling af sukker inden for mængderne i kvote A og B?«

I sin kendelse har Landgericht Braunschweig anført følgende:

»1. I sin for nylig offentliggjorte dom af 13. november 1990 (LM nr. 71 ad § 26 i GWB — sukkerroeleveringsret) har Bundesgerichtshof antaget, at tysk kartelret (in casu: GWB's § 26, stk. 2, og § 35, stk. 2) også gælder for retsforholdet mellem en sukkerfabrik og en roeleverandør, da EF's forskrifter ikke indeholder regler, som tillader konkurrencebegrænsninger ved fremskaffelsen af råvarer. Såfremt dette lægges til grund af nærværende ret, må GWB's § 26, stk. 2, antagelig bringes i anvendelse, da sagsøgeren efter de foreliggende omstændigheder ved afsætningen af de af ham producerede sukkerroer er afhængig af sagsøgtes efterspørgsel. Det i tilknytning hertil opståede spørgsmål, om den uomtvistede forskelsbehandling af sagsøgeren i forhold til andre roeleverandører er sagligt begrundet, må i så fald afgøres på grundlag af de detaljerede kriterier, som er opstillet af Bundesgerichtshof, og som i vidt omfang er udviklet på grundlag af principper i tysk kartelret, navnlig princippet om et åbent marked også for nye leverandører.

Retten er derimod af den opfattelse, at de tyske kartelregler ikke kan anvendes på retsforholdet her i sagen. EF-Domstolen har hidtil antaget, at den fælles markedsordning for sukker også omfatter retsforholdet mellem sukkerfabrikanter og sukkerroeavlere, at dette område i det omfang, det særligt angår sukkerproduktionen, udelukkende henhører under Fællesskabets kompetence, og at medlemsstaterne således ikke længere ensidigt kan gribe ind heri. Den fælles markedsordning indeholder således generelle regler om køb og salg af sukkerroer, mens de kontrakter, som indgås mellem sælgere og købere af sukkerroer — og som skal overholde EF's rammebestemmelser — fortsat er undergivet den nationale ret, i henhold til hvilken de er indgået (jf. dom af 16.1.1979, sag 151/78, Sukkerfabrikken Nykøbing, Sml. s. 1).

Dette synspunkt må efter rettens opfattelse også anlægges på forordning nr. 1785/81, hvori det

— dels bestemmes i artikel 7, stk. 1, jf. stk. 3, at brancheaftaler samt kontrakter indgået mellem sælgere og købere af sukkerroer skal være i overensstemmelse med de af Rådet udstedte rammebestemmelser, navnlig med hensyn til vilkårene for køb, levering, aftagelse og betaling af sukkerroer

— dels fremgår af artikel 30, stk. 5, at der eventuelt skal fastsættes kriterier, som fabrikanterne skal overholde ved fordeling på de enkelte sukkerroesælgere af de mængder sukkerroer, der indgås kontrakt om inden udsåningen i henhold til stk. 1.

Så vidt det ses, er der ikke hidtil udstedt sådanne rammebestemmelser og kriterier. Der er heller ikke indgået nogen brancheaftaler i Tyskland vedrørende de her i sagen omhandlede spørgsmål. Endelig har Forbundsrepublikken Tyskland åbenbart ej heller gjort brug af sin beføjelse efter artikel 1 i forordning nr. 741/75 til at fastsætte regler for fordelingen blandt sælgerne af de mængder sukkerroer, som fabrikanten inden udsåningen tilbyder at købe til fremstilling af sukker inden for grænserne af basiskvoten. Efter rettens opfattelse medfører dette imidlertid ikke, at der må antages igen at tilkomme de nationale myndigheder en ubeskåret kompetence til at normere det omhandlede spørgsmål, således at de nationale kartelregler som følge heraf vil kunne gælde.

...

2. Også hvad angår spørgsmålet, om reglerne i tysk aktieselskabsret kan anvendes på den foreliggende sag, finder retten, at der for så vidt er fortolkningstvivl. Ganske vist er de omhandlede kontrakter fortsat undergivet national kontraktret med den eventuelle konkrete følge, at den nærmere bestemmelse af de accessoriske leveringsforpligtelser i henhold til BGB's § 315 skal foretages af selskabet efter dettes billighedsskøn. Det betyder imidlertid ikke — i modsætning til en opfattelse, der til dels åbenbart også er blevet gjort gældende af sagsøgeren — at dette billighedsskøn nødvendigvis må foretages på grundlag af de principper, som ligger til grund for national ret, navnlig vedrørende den historiske baggrund for og formålet med de aktieselskaber, hvis aktionærer har accessoriske leveringsforpligtelser, samt vedrørende det efter aktieselskabsretten gældende ligebehandlingsprincip (AktG's § 53a) og de selskabsretlige loyalitetsforpligtelser (jf. herom Grages, *Die Lieferrechte der Rübenanbauer*, s. 88 ff.). National kontraktret gælder nemlig alene under forbehold af, at de generelle regler i den fælles markedsordning for køb og salg af sukkerroer er overholdt (jf. EF-Domstolens dom af 16.1.1979, Sukkerfabrikken Nykøbing, Sml. 1979, s. 1, på s. 10). De fordelingskriterier, som i givet fald kan udledes af den tyske aktieselskabsret, kan derfor ikke efter nærværende rets opfattelse anvendes uindskrænket, hvorfor afgørelsen muligvis må træffes på grundlag af de principper, der ligger til grund for den fælles markedsordning. Sagsøgte må altså respektere dette overordnede regelsæt ved udøvelsen af sit billighedsskøn, ligesom resultatet alene kan anses for stemmende med billighed, såfremt der er taget fornødent hensyn til fællesskabsrettens forskrifter, jf. herom nedenfor.«

IV — Retsforhandlingernes forløb

Kendelsen fra Landgericht Braunschweig er registreret på Domstolens Justitskontor den 27. april 1992.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af sagsøgeren i hovedsagen ved advokat Bernhard Tammen, Braunschweig, af den tyske regering ved Ministerialrat Ernst Röder og Regierungsdirektor Claus-Dieter Quassowski, begge Forbundsøkonomiministeriet, som befuldmægtigede, og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Ulrich Wölker, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af advokat Rolf Winkler, Bruxelles.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen ved afgørelse af 22. marts 1993 besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse og at henvise sagen til Sjette Afdeling.

V — Sammenfatning af de for Domstolen indgivne indlæg

Burkhard Mörlins har anført, at udgangspunktet må være EØF-traktatens artikel 42, som er blevet gennemført ved Rådets forordning nr. 26 af 4. april 1962 (EFT 1959-1962, s. 120). Undtagelsen i denne forordnings artikel 2 kan ikke anvendes i det foreliggende tilfælde. Følgelig må traktatens konkurrenceregler principielt skulle anvendes. Efter sagsøgerens opfattelse er det dog konkurrencereglerne i tysk kartelret, især GWB's § 26, stk. 2, første punktum, og BGB's § 249, første punktum, der skal anvendes. Herudover skal der ske en inddragelse af de bestemmelser i tysk aktieselskabsret, der omhandler accessoriske ydelser, som kan kræves erlagt af aktionærerne i et »Nebenleistungsgesellschaft«. Det er kun fællesskabsretten, der i kraft af sin forrang kan udelukke disse regler, såfremt og i det omfang der i fællesskabsretten er fastsat noget andet.

Hvad angår spørgsmålet om kriterierne for fordelingen af sukkerroer svarende til basismængderne af A- og B-sukker, har sagsøgeren anført, at den fælles markedsordning for sukker ikke indeholder nogen kriterier desangående. Ifølge EØF-traktatens artikel 40, stk. 3, er sukkerfabrikanterne dog forpligtet til at foretage en nærmere fordeling, der ikke indebærer forskelsbehandling. Hovedkriteriet herfor må være den mængde roer, roeavlerne hver især har leveret til fabrikanterne. Det nærmere fordelingssystem, sagsøgte har valgt, og som er baseret på en referenceperiode, der ligger meget langt tilbage i tiden (1963 til 1969), skal følgelig anses for at være ulovligt. Endelig må sukkerfabrikanterne i henhold til tysk ret anses for at være »Indienstgenommene«. Som følge heraf skal de foretage den nærmere fordeling under overholdelse af markedsordningens mål. Sukkerfabrikanterne skal derfor lægge nyere referenceperioder til grund for den nærmere fordeling.

Den tyske regering har fremført, at artikel 7 og 30 i forordning nr. 1785/81 ikke er til hinder for at anvende reglerne i tysk kartel- eller aktieselskabsret ved bedømmelsen af de

kriterier, i henhold til hvilke sukkerfabrikanterne køber deres sukkerroemængder hos sukkerroeavlerne. Den tyske regering har ikke benyttet sig af muligheden for at fastsætte regler for fordelingen, såfremt der ikke findes brancheaftaler. Regeringen deler især den opfattelse, som Bundesgerichtshof gav udtryk for i sin dom af 13. november 1990, hvorefter den fælles markedsordning for sukker ikke er til hinder for at anvende GWB's § 26, stk. 2, og § 35. Denne opfattelse er også i overensstemmelse med Domstolens afgørelse i dom af 16. januar 1979 i sag 151/78 (Sukkerfabrikken Nykøbing, Sml. s. 1), og med Kommissionens praksis (beslutning af 19.12.1989, EFT L 31 af 2.2.1990, s. 32 — sukkerroer). I henhold til forordning nr. 26 gælder kartelbestemmelserne principielt også inden for landbrugsområdet.

Hvad angår det andet præjudicielle spørgsmål har den tyske regering gjort gældende, at reglerne i den fælles markedsordning for sukker skal iagttages ved den afvejning, som er påkrævet efter national ret. Inden for rammerne af den domstolskontrol med en sukkerfabrikants handlemåde over for sukkerroeudbyderne, som foretages i henhold til nationale kartel- og kontraktretlige regler, skal den forelæggende ret således også påse, at aftaler om aftagelse af sukkerroer er i overensstemmelse med de almindelige bestemmelser i den fælles markedsordning og opfylder målene i EØF-traktatens artikel 39, hvortil hører en stabilisering af markedet og en sikring af producenternes indkomster.

Kommissionen har anført, at det kun er nødvendigt at besvare det første præjudicielle spørgsmål, for så vidt det dermed spørges, om forbuddet mod forskelsbehandling ifølge GWB's § 26, stk. 2, og princippet i aktieselskabsretten om ligebehandling kan anvendes. Spørgsmålet er, om den ufuldstændige regulering i fællesskabsretten af fordelingen af sukkerroemængderne på sælgerne er til hinder for at anvende disse nationale bestemmelser. Forholdet mellem sukkerfabrikanterne og sukkerroedyrkerne henhører udelukkende under Fællesskabets kompetenceområde i den forstand, at medlemsstaterne på dette område ikke længere ensidigt kan træffe foranstaltninger. Da der ikke findes nogen fællesskabsretlige bestemmelser om fordelingen af sukkerroemængderne, kommer en anvendelse af national ret i betragtning. Efter de gældende regler overlader Fællesskabet det bevidst til medlemsstaterne at udstede regler om sukkerfabrikanternes fordeling af kvoter på sukkerroeavlerne, således som det fremgår af præamblen til forordning nr. 741/75 samt af betragtningerne til forordning nr. 206/68. Grænsen for at anvende national ret er imidlertid nået, såfremt anvendelsen heraf berører de gældende bestemmelser i den fælles markedsordning for sukker. Dette betyder i det foreliggende tilfælde, at anvendelsen af national ret hverken kan eller må medføre en ændring af sukkerfabrikanternes kvoter. En omfordeling på grundlag af en anvendelse af national ret kan derfor kun ske inden for den pågældende sukkerfabrikants kvote.

Kommissionen har foreslået følgende besvarelse af de præjudicielle spørgsmål:

»På fællesskabsrettens nuværende stade, der er kendetegnet ved, at der i EØF ikke findes nogen fællesskabsbestemmelser vedrørende sukkerfabrikanternes fordeling af sukkerroemængderne på sukkerroeavlerne, er reglerne i den fælles markedsordning for sukker, især artikel 7 og 30 i Rådets forordning (EØF) nr. 1785/81 af 30. juni 1981, ikke til hinder for at anvende forbuddet mod forskelsbehandling i tysk kartelret og princippet i tysk aktieselskabsret om ligebehandling i forbindelse med aktieselskaber, hvis aktionærer har accessoriske leveringsforpligtelser ('Nebenleistungsaktiengesellschaften').

Ved anvendelsen af national ret skal der dog tages hensyn til, at medlemsstaterne skal undlade enhver form for foranstaltninger, der kan påvirke målene med den fælles markedsordning for sukker og ordningens funktion, og især kvotesystemet.«

P.J.G. Kapteyn
Refererende dommer